



**KLAGANDE**

1. Föreningen Södermanlands Ornitologer 819000-7578
2. Stockholms Ornitologiska Förening 802404-8459

**MOTPARTER**

1. Länsstyrelsen i Södermanlands län
2. Trosa kommun, 212000-2957

**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 14 december 2017  
i mål nr 471-17, se bilaga A

**SAKEN**

Tillstånd till äggprickning och skydds jakt på skarv enligt  
jaktförordningen (1987:905)

---

**KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer  
länsstyrelsens beslut den 3 januari 2017.

---

**YRKANDEN M.M.**

Föreningen Södermanlands Ornitologer och Stockholms Ornitologiska Förening (föreningarna) yrkar att förvaltningsrättens dom ska upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Länsstyrelsen anser att förvaltningsrättens dom ska upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Trosa kommun bestrider bifall till överklagandet.

**VAD PARTERNA ANFÖR**

*Föreningarna*

Förvaltningsrätten har okritiskt godtagit kommunens beskrivning att boende och företagsverksamhet skulle vara ekonomiskt påtagligt drabbade av lukt från fågelön. Under två dagar i början av augusti 2017 fanns mer än 400 båtar i hamnen, det var fullt med husbilar och det fanns nästan inga lediga parkeringsplatser i hela staden. Det var även fullt med folk i hamnområdet, trots att det fortfarande fanns skarv på ön och svag sydlig vind rädde.

Förvaltningsrättens bedömning att skarvarna orsakat allvarlig skada på skog och mark är mycket anmärkningsvärd. Ön Snöholmen ägs av kommunen och en privatperson och dessa har inte utsatts för ekonomisk skada av fåglarnas vistelse på ön. Trädbeståndet saknade dessutom större ekonomiskt värde redan innan skarvarna kom till ön. I träden har fågelarten häger häckat under lång tid. År 2017 häckade mer än 50 hägerpar på ön och där finns fortfarande mer än 200 hägerbon.

Förvaltningsrättens resonemang gällande lindblomsbjörnbäret saknar juridisk grund. I ett tidigare skyddsjaktsärende gällande samma lindbloms-

björnbär år 2016 klargjorde Naturvårdsverket vilka riktlinjer som ska gälla för länsstyrelsens beslutsfattande. Trots att detta omnämns i länsstyrelsens beslut så har förvaltningsrätten ignorerat Naturvårdsverkets utredning.

I samband med Naturvårdsverkets framtagande av förvaltningsplan för skarv år 2014 gjordes den hittills mest omfattande genomgången av studier om skarv och dess eventuella påverkan på fiskbestånd. Därvid framkom att praktiskt taget samtliga studier av god vetenskaplig kvalitet visar ett litet, ibland inget, samband mellan skarvens predation och märkbara nedgångar i fiskbestånd i kustvatten. Det är viktigt att påpeka att det naturligtvis inte går att enbart påstå att en faktor, t.ex. skarv, är orsak till påstådda nedgångar av fiskbestånden. Det är vetenskapligt vedertaget att faktorer som övergödning, stort uttag av fritidsfisket, förstörda lekområden, miljögifter etc. har påverkan på fiskbestånden. Hur stor del respektive faktor påverkar är svårt att visa men att enbart lyfta fram en faktor är inte trovärdigt.

Kommunens underlag för bedömningen att fiskbestånden har minskat är också bristfällig. Det måste vara fråga om objektiva mätmetoder, såsom standardiserat provfiske, för att uppgifterna ska anses tillförlitliga. Att använda sig av bedömningar gjorda av parter som har egenintresse i den aktuella frågan är inte trovärdigt.

Kommunen påtalar vidare problem med lukt från kolonin samt fruktar att skarvarna sprider sig och häckar i fler kolonier. Problem med lukt måste dokumenteras t.ex. hur ofta och hur mycket samt, i vilken vindriktning det luktar och hur detta upplevs. Risken för att skarvarna sprider sig i området ökar markant om de blir störda under häckningen. Det är numera klarlagt att störningar under häckningstid är ett effektivt sätt att få skarvarna att byta häckningsplats och att i många fall förflytta sig till flera nya ställen. Skulle skydds jakt beviljas ökar således risken för att skarvarna sprider sig till flera platser.

*Länsstyrelsen*

Länsstyrelsen har kännedom om att skarv predatorer fisk och dessa kan därmed påverka lokala fiskbestånd negativt. Det är emellertid fastställt genom forskning att det inte möjligt att dra paralleller mellan skarvens påverkan i olika vatten och lokaliteter eftersom såväl fiskbestånd som skarvens populationer ser olika ut. Det är således inte fastställt att den påverkan skarven har på fiskbeståndet i en sjö eller kuststräcka är densamma som den har på en annan plats. Länsstyrelsen bedömer att det inte är möjligt att, utifrån gällande lagstiftning, bevilja skydds jakt på en lokalitet med bakgrund av forskningsresultat från ett annat geografiskt område där andra förutsättningar gäller.

*Trosa kommun*

Snöholmen är belägen ca 300 m från befintlig bostadsbebyggelse, med såväl enfamiljshus som flerfamiljshus, och ca 400 m från Trosa gästhamns bryggor. Området mellan Snöholmen och bostäderna respektive gästhamnen är öppet vatten och rådande vindriktning går från Östersjön in mot land från sydlig riktning. Strax söder om Snöholmen ligger sedan lång tid tillbaka förtöjningsbojar som tidigare utnyttjats såväl av gästhamnen som för fasta båtplatser vilka inte längre kan användas pga. skarvarna på Snöholmen.

Föreningarna hänvisar i överklagandet till två dagars studier av skarvens påverkan på miljön i Trosa. Dessa ger på intet sätt en rättvis bild av hela den säsong som skarven finns i Trosa. När förhållandena är som minst gynnsamma bildas det en skarp och stickande lukt som slår emot Trosa och det är nästan omöjligt att sitta ute när vinden ligger på från kolonin. Detta berör många fast boende och turister som vistas i staden. Kommunen kontaktas frekvent i denna fråga och åtgärder efterfrågas.

Problemet med ljud och lukt har förstärkts i takt med att skarvkolonin ökat i omfattning och dessa har en stor påverkan på företagandet i Trosa tätort. Något som tidigare påverkade mer temporärt har permanentats de senare åren. Trosa gästhamn kan konstatera att färre båtgäster väljer att återvända dit samtidigt som fler besökare endast stannar i hamnen en kortare tid jämfört med tidigare. När vinden ligger på får det avsevärda konsekvenser för de sommaröppna uteserveringarna i området.

Sett till näringslivet i stort utgör besöksnäringen och därmed relaterade näringar en stor del av den lokala ekonomin. Klagomål från de lokala näringsidkarna har ökat under senare år eftersom effekter av den ökade skarvpopulationen påverkar ekonomin och viljan att besöka Trosa. Det handlar om effekter såväl för affärsinnehavare och restauranger m.fl. i Trosa tätort som för andra, såsom Trosa GK och Trosa havsbad.

Yrkesfiskare och fritidsfiskare har noterat en tydlig minskning av fiskbeståndet. Kommunen får även indikationer från fiskeföreningar att dessa inte får den förväntade överlevnadsgraden på utsatta öringssmolt. I Trosa kommun finns t.ex. en yrkesverksam fiskare som konstaterar att fångsterna minskat avsevärt de senaste åren. Askölaboratoriet önskar leverans av två abborrar per vecka för deras forskningsverksamhet och det kan fiskaren numera inte garantera med tanke på den låga tillgången på fisk i området.

Kommunen håller just nu på med ett omfattande projekt för att utveckla och förbättra fiskarnas vandringsvägar och reproduktionsmöjligheter i Trosaån. Detta är ett projekt som ska stärka fiskbestånden i Trosaån och i kustområdet i stort. De positiva effekterna från denna typ av åtgärder kan motverkas av skarvens etablering i området. Att skarven starkt påverkar fiskbeståndet inom koloniernas fångstområden överensstämmer med studier framtagna i såväl Sverige som utomlands.

Professor Sture Hanson vid Systemekologiska institutionen vid Stockholms universitet har i sina studier visat att tillväxten av säl och skarv lett till att två nygamla/nya predatorer tillkommit i den relativt artfattiga Östersjön och att detta påverkar näringskedjor och ekosystem. Slutsatsen från Stockholms universitet är att skarven utan tvivel påverkar förekomsten av abborre och därmed också andra arter. Även Kustlaboratoriet vid Sveriges Lantbruksuniversitet har gjort studier som visar på skarvens skadliga effekter för fiskbeståndet. Det saknas anledning att tro att annat skulle gälla för farvattnen i Trosa kommun.

### **SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

Frågan i målet är om Trosa kommun har gjort sannolikt att förutsättningarna för att med stöd av 23 a § jaktförordningen punkterna 1, 3 eller 4 besluta om skydds jakt är uppfyllda. Om kriterierna för skydds jakt är uppfyllda får beslutet även avse s.k. äggprickning.

#### *Punkten ett – Allmän hälsa och säkerhet.*

Beslut om skydds jakt kan enligt denna punkt endast meddelas med hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller om det finns tvingande orsaker som väger tyngre än de långsiktiga bevarandebestånden som skyddas av bl.a. EU:s fågeldirektiv. Allmänintresset ska vara väsentligt och avse att skydda de mest grundläggande värdena för människor och samhälle. Exempel på sådana intressen som kan tänkas omfattas är utbrott av epizootiska sjukdomar, ökad risk för trafikolyckor och attacker av rovdjur.

Trosa kommun har åberopat problem med ljud- och luktpåverkan från skarvarna och att detta drabbar boende, besökare och näringsidkare. Det obehag som upplevs samt de ekonomiska och sociala konsekvenser som dessa problem uppger orsaka kan emellertid enligt kammarrättens uppfattning inte sägas omfatta ett överskuggande allmänintresse i den bemärkelsen

som åsyftas genom bestämmelsen. Grund för skyddsjakt enligt denna punkt finns därför inte.

*Punkten tre – Allvarlig skada*

Begreppet allvarlig skada hänför sig framför allt till skador på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. För att skadan ska betraktas som allvarlig bör den överstiga vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera. Vid bedömningen av om det finns risk för allvarlig skada ska det beaktas om det är sannolikt att allvarlig skada kommer att inträffa eller förvärras.

Enligt EU-kommissionens vägledning *Great cormorant – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC* (Luxemburg, 2013) kan beslut om skyddsjakt fattas även om det inte går att dokumentera allvarlig skada. En sådan bedömning ska enligt EU-kommissionen baseras på att ett betydande antal skarvar födosöker i ett begränsat område. Dessutom måste populationsstrukturen och artsammansättningen i fiskesamhället indikera att skarvens predation är den troligaste orsaken till minskade fångster eller skador på fisk och det ska inte vara troligt att det är andra faktorer som orsakar allvarlig skada. EU-kommissionen anser dock att det kan svårt att i praktiken beräkna beståndets storlek och att det då kan vara lämpligt med ett mer pragmatiskt tillvägagångssätt där exempelvis en oberoende sakkunnig lämnat ett utlåtande.

Kammarrätten anser att den forskning som presenterats tillsammans med övrig utredning i målet ger stöd för att skarv predatorer fisk och att dess population kan påverka lokala fiskbestånd negativt. Enbart den omständigheten leder dock inte till att det är fråga om allvarlig skada i jaktförordningens mening. Inte heller har det framkommit klara negativa ekonomiska effekter på fiskenäringen, såsom skada på fiskeredskap, fiskodlingar eller liknande orsakade av skarvens predation i och kring Snöholmen. De utred-

ningar som kommunen åberopar utgör inte heller något klart belägg för att skarvens närvaro riskerar att allvarligt skada fiskbeståndet i det nu aktuella området. Mot bakgrund härav och med beaktande vad kommunen även i övrigt har anfört kan kammarrätten inte finna att förutsättningarna att bevilja skydds jakt enligt denna punkt är uppfyllda.

*Punkten fyra – skydd av vilda växter (lindblomsbjörnbäret)*

Kammarrätten finner inte anledning att frångå den bedömning som gjorts av länsstyrelsen och Naturvårdsverket, det vill säga att lindblomsbjörnbäret numera är att betrakta som livskraftigt samt att det råder oklarheter om och i så fall hur stor negativ påverkan skarvens närvaro på Snöholmen haft på björnbärets utbredning. Inte heller enligt denna punkt finns skäl att bevilja kommunen skydds jakt.

*Sammanfattning*

Kammarrätten gör sammanfattningsvis bedömningen att förutsättningarna för skydds jakt med anledning av ansökan i oktober 2016 inte är uppfyllda. Länsstyrelsen har därmed haft fog för sitt beslut att inte bevilja Trosa kommun skydds jakt på skarv på Snöholmen. Den överklagande domen ska därför upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

---

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

---

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Hans-Olof Hallbäck (referent) och Anders Davidson har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Peter Fomin



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN  
I LINKÖPING****DOM**  
2017-12-14  
Meddelad i LinköpingMål nr  
471-17**KLAGANDE**Trosa Kommun, 212000-2957  
Trosa Kommun  
619 80 Trosa**MOTPART**Länsstyrelsen i Södermanlands län  
611 86 Nyköping**ÖVERKLAGAT BESLUT**Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 3 januari 2017,  
diarienummer 218-6376-2016, bilaga 1**SAKEN**Tillstånd till äggprickning och skydds jakt efter skarv enligt  
jaktförordningen (1987:905)

---

**FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE**

Förvaltningsrätten upphäver Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut och återförvisar målet dit för ny prövning av Trosa kommuns ansökan om tillstånd till skydds jakt och äggprickning av skarv enligt 23 a § jaktförordningen. Vid prövningen ska Trosa kommun anses uppfylla punkterna 1, 3 och 4 i paragrafens första stycke.

Dok.Id 307131

---

<b>Postadress</b> Box 406 581 04 Linköping	<b>Besöksadress</b> Brigadgatan 3	<b>Telefon</b> 013-25 11 00 <b>E-post:</b> <a href="mailto:forvaltningsrattenilinkoping@dom.se">forvaltningsrattenilinkoping@dom.se</a> <a href="http://www.forvaltningsrattenilinkoping.domstol.se">www.forvaltningsrattenilinkoping.domstol.se</a>	<b>Telefax</b> 013-25 11 40	<b>Expeditionstid</b> måndag–fredag 08:00–16:00
--------------------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------------------------

**YRKANDEN M.M.**

Länsstyrelsen i Södermanlands län (härefter länsstyrelsen) beslutade den 3 januari 2017 att avslå Trosa kommuns ansökan om tillstånd till skydds jakt och äggprickning på skarv på Snöholmen, fastigheten Trosa 10:64, Trosa kommun. Skälen för beslutet framgår av det överklagade beslutet.

Trosa kommun yrkar att ansökan ska beviljas och anför i huvudsak följande. De senaste åren har en växande skarvkoloni etablerat sig på Snöholmen och den uppgår idag till uppskattningsvis ca 300 bon. Träden på ön är i ett illavarslande skick och flertalet stora träd är döda. Ett stort antal döda träd tyder på att en betydande förändring i landskapsbilden håller på att ske och att öns ekologi förändras. Påverkan på ön sker inte isolerat utan har även spridit sig till fler områden genom såväl lukt som det ökade antalet fåglar. – Skydds jakt på skarv skulle inte enbart ge kortsiktiga fördelar för samhället. Problemet med skarv är ett långsiktigt och eskalerande problem som sedan flera år tillbaka har haft stor inverkan på besöksnäring och de boende i närheten av Snöholmen. Utan en omdömesgill reglering av skarvbeståndet kan stora delar av Trosa tätort, Lagnö och Öbolandet lida betydande skada, liksom redan utsatta vikar. Lukten från skarvarna gör att Trosa hamnområde inte längre är lika attraktivt för besökare, vilket leder till att näringsidkare i området påverkas ekonomiskt. Boende kommer också att flytta, då de under vissa perioder inte kan vistas ute i sina trädgårdar på grund av lukten. Långsiktigt syns ett hot mot all näringsverksamhet. Till ansökan har bifogats en namninsamling för att rädda Snöholmen, med tusen underskrifter. För en liten kommun som Trosa är det en ansevärd del av befolkningen, vilket visar att allmänintresset är stort.

Länsstyrelsen vidhåller sitt beslut.

Förvaltningsrätten har skickat handlingarna i målet till Naturvårdsverket för remissutlåtande. I sitt yttrande instämmer Naturvårdsverket i den bedömning som länsstyrelsen gjort och anger bl.a. följande. Det saknas förutsättningar för att bevilja kommunens ansökan om äggprickning och skyddsjakt efter skarv. 23 a § första stycket 1 jaktförordningen, som handlar om allmän hälsa och säkerhet eller andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, rör förhållanden på en större skala än den situation som föreligger i Trosa. När det gäller punkten 4 om skydd av arter hänvisar Naturvårdsverket till ett tidigare överprövningsärende i samma fråga och uppger att det inte har framkommit uppgifter som medför skäl att nu göra en annan bedömning. I det beslutet, som bifogats yttrandet, ansåg verket att det inte var visat att undantag från fågeldirektivet är ändamålsenligt i förhållande till syftet att skydda lindblomsbjörnbäret och dess livsmiljö. Ett ytterligare villkor för att kunna ge tillstånd till skyddsjakt är också att det inte finns någon annan lämplig lösning. Trosa kommun skriver i sin ansökan att den inte försökt att på andra sätt förebygga problem.

Trosa kommun har beretts möjlighet att yttra sig över Naturvårdsverkets yttrande men har inte hörts av.

#### UTREDNINGEN I MÅLET

Trosa kommun har presenterat en inventering av Hans Rydberg avseende förekomsten av lindblomsbjörnbär på Snöholmen, som även innehåller en bedömning av beståndets vitalitet. Av inventeringen framgår bl.a. följande. Lindblomsbjörnbäret var tidigare rödlistat som VU (sårbar), men har nu bedömts vara livskraftig då många individrika bestånd under senare år avslöjats i Blekinge, Öland och östra Småland. Mycket talar för att lindblomsbjörnbär på Snöholmen har minskat sedan skarvarna etablerat sig på ön. Minst halva öns yta är nästintill kal på grund av de extremt höga urinsyrenivåerna från skarvarnas spillning. Björnbären växer nästan enbart i gläntor

mellan träd, där spillning från bon och sittplatser inte direkt påverkar växtplatserna. På ytor utan vegetation saknas naturligtvis även lindblomsbjörnbär. De bestånd som är påverkade av spillning mår inte bra. Revorna kryper tätt intill marken, bladen är små och utvecklas inte normalt och plantorna är till nästan 100 procent sterila. Totalt upptäcktes 18 bestånd av arten på ön. Ingen räkning av antalet lokaler har tidigare gjorts och bara fyra lokaler var inrapporterade på Artportalen fram till 2016. Flera av de närliggande bestånden kan tidigare ha suttit ihop, men genom partiellt utdöende kan de ha fragmenterats och gett upphov till fler, men individfattiga bestånd.

### SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

#### Rättslig reglering m.m.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) utgör ett gemensamt regelverk för bevarande av fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd liksom av deras livsmiljöer i hela Europeiska unionen. Storskarven omfattas av fågeldirektivet. Den har inte upptagits i listan för jaktbara arter och allmän jakt av storskarv är alltså inte tillåten. Med stöd av undantagsbestämmelserna i direktivet kan dock tillstånd under vissa förutsättningar ges till skyddsjakt. Dessa undantagsbestämmelser har införts i jaktförordningen (1987:905).

Av 23 a § första stycket jaktförordningen framgår följande. Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social

eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,

2. av hänsyn till flygsäkerheten,
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Av 23 a § andra stycket jaktförordningen framgår att beslut enligt första stycket även får avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.

Av 29 § jaktförordningen framgår att om förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda för andra djur än björn, varg, järv, lo, säl eller örn, får länsstyrelsen ge tillstånd till skyddsjakt.

Av 1 § jaktförordningen framgår att beteckningar som används i förordningen har samma betydelse som i jaktlagen (1987:259). Jakt definieras i 2 § jaktlagen bl.a. som att fånga eller döda vilt och att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

Bestämmelserna om skyddsjakt ska läsas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och i fågeldirektivet.

### **Förvaltningsrättens bedömning**

Frågan i målet är om det finns förutsättningar för att bevilja Trosa kommun tillstånd till äggprickning och skyddsjakt på skarv (storskarv). Det ankom-

mer på Trosa kommun att göra sannolikt att förutsättningarna enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda för att tillstånd ska kunna meddelas.

Förvaltningsrätten har inledningsvis att pröva om Trosa kommun visat att det finns skäl att bevilja tillstånd till skydds jakt och äggprickning med hänsyn till något av de skäl som anges i 23 a § jaktförordningen. De skäl som åberopas rör paragrafens första stycke 1, 3 och 4.

*Allmän hälsa och säkerhet (punkt 1)*

Beslut om skydds jakt får meddelas av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Det saknas bestämmelser som närmare anger vilka tvingande skäl som kan motivera tillstånd till skydds jakt enligt den aktuella punkten. Eftersom förutsättningarna för skydds jakt enligt 23 a § jaktförordningen grundas på art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet får bestämmelsen inte tolkas på ett sätt som strider mot direktiven.

Uttrycket tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse förekommer även i de bestämmelser som gäller för tillstånd inom särskilda skyddade områden, Natura2000-områden, enligt 7 kap. 27-29 b §§ miljöbalken (1998:808). Även för tillstånd enligt dessa bestämmelser i miljöbalken krävs att verksamheten eller åtgärden genomförs av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse. Tolkningen av uttrycket i det sammanhanget kan därför vara vägledande för hur uttrycket ska tolkas i 23 a § jaktförordningen. I förarbeten till miljöbalken (prop. 2000/01:111 s. 69) anges följande beträffande tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse. Det ska vara fråga om en plan eller ett projekt som är oundgängligt

för att skydda grundläggande intressen i människors liv, såsom hälsa, säkerhet och miljö, eller som är grundläggande för staten och samhället eller rör särskilda förpliktelser i samband med offentliga tjänster. Bara allmänna intressen kan hävdas mot direktivets bevarandeintressen. Projekt som endast gynnar ett företag eller enskilda kan alltså inte tillåtas med stöd av paragrafen. Allmänhetens intresse måste vara väsentligt. Det kan alltså inte röra sig om vilket allmänintresse som helst. Kortsiktiga ekonomiska intressen eller andra intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar för samhället räcker förmodligen inte för att de ska gå före de långsiktiga bevarandeintressen som skyddas av direktivet.

Trosa kommun har bland annat anfört att lukten från skarvarna påverkar besöksnäring och näringsverksamhet och de som är boende i anslutning till stadsfjärdarna. Kommunen har vidare anfört att den minskade attraktiviteten som bostadsområde är förödande på lång sikt. Förvaltningsrätten bedömer att de intressen som Trosa kommun åberopar inte enbart rör enstaka företag eller enskilda utan ett större antal enskilda och företag att de därför kan sägas utgöra ett allmänt intresse. De problem av ekonomisk karaktär som kommunen har beskrivit är allvarliga på såväl kort som lång sikt. Såvitt framgår av handlingarna är Snöholmen belägen nära stadens centrum. Det framstår av denna anledning som sannolikt att skarvarnas lukt haft den inverkan som kommunen uppgett. Förvaltningsrätten saknar anledning att ifrågasätta vad kommunen har anfört i denna del. De problem som kommunen redogjort för måste också anses ha ett allt överskuggande allmänintresse. Tillstånd till skydds jakt kan därför beviljas med stöd av 23 a § första stycket 1 jaktförordningen.

*Allvarlig skada (punkt 3)*

Trosa kommun har vidare anfört att träden på Snöholmen är i ett dåligt skick och att flertalet stora träd är döda, vilket tyder på att en betydande föränd-

ring i landskapsbilden håller på att ske och att öns ekologi förändras. Förvaltningsrätten har därmed att pröva om det finns skäl att meddela tillstånd till skydds jakt för att förhindra allvarlig skada på naturen på Snöholmen enligt 23 a § första stycket 3 jaktförordningen. Förvaltningsrätten konstaterar att skador på träd och markvegetation av spillningen från fåglarna kunnat iakttas. Det är allmänt känt att skarvar förorsakar sådana skador som kommunen beskrivit. Förvaltningsrätten bedömer att skadorna som uppkommit på Snöholmen är allvarliga. Det framstår också som sannolikt att framtida skador av skarven kan nå en sådan allvarlig nivå som motiverar skydds jakt. Det finns därför skäl att bevilja tillstånd till skydds jakt enligt 23 a § första stycket 3 jaktförordningen.

*Skydda vilda växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter (punkt 4)*

Förvaltningsrätten har därmed att pröva om tillstånd till skydds jakt ska beviljas för att skydda lindblomsbjörnbäret på Snöholmen med stöd av 23 a § första stycket 4 jaktförordningen. Vilka växter som är skyddsvärda enligt bestämmelsen anges inte närmare i svensk lagstiftning eller i art- och habitatdirektivet. Mot bakgrund av syftet att skydda vissa växter får det dock anses rimligt att bestämmelsen avser känsliga, sällsynta, hotade eller endemiska arter och livsmiljöer (jfr Europeiska kommissionens vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer, s.53). Av utredningen som Trosa kommun presenterat framgår att lindblomsbjörnbäret, som tidigare varit rödlistat, numera bedöms som livskraftigt. Av utredningen framgår dock även att lindblomsbjörnbären på Snöholmen minskat sedan skarvarna etablerat sig på ön och att de bestånd som påverkats av skarvarnas spillning inte mår bra. Såvitt framkommit i målet har lindblomsbjörnbäret ett mindre utbredningsområde och Snöholmen utgör den nordligaste kända lokalen. Förvaltningsrätten finner av denna anledning att även om arten inte längre är rödlistad måste lindblomsbjörnbäret anses vara en skyddsvärd art. Vid en



sammantagen bedömning finner förvaltningsrätten att det finns skäl att meddela tillstånd till skyddsjakt för att skydda lindblomsbjörnbäret. Tillstånd till skyddsjakt kan därmed beviljas med stöd av 23 a § första stycket 4 jaktförordningen.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att det föreligger skäl att bevilja tillstånd till skyddsjakt och äggprickning enligt 23 a § första stycket 1, 3 och 4 jaktförordningen. Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet inte prövat huruvida övriga förutsättningar för skyddsjakt är uppfyllda, d.v.s. om annan lämplig åtgärd saknas och om skyddsjakten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Ett eventuellt tillstånd till skyddsjakt ska även innehålla uppgifter om t.ex. antalet djur som får fällas och de villkor i övrigt som behövs. Målet ska därför återförvisas till länsstyrelsen för prövning av övriga förutsättningar för skyddsjakt enligt 23 a § jaktförordningen.

### **HUR MAN ÖVERKLAGAR**

Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (3109/1D).

Kristina H Samuelsson (skiljaktig, se nästa sida)

Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Maj-Britt Jensen, Leif Tollén och Jimmy Alexandersson deltagit. Föredragande har varit Julia Hansson.

**Kristina H Samuelssons skiljaktiga mening**

För att skydds jakt ska kunna medges ska någon av förutsättningarna i punkterna 1-4 i 23 a § första stycket jaktförordningen vara uppfyllda.

När det gäller punkten 1, allmän hälsa och säkerhet, är det inte tillräckligt att det är fråga om ett allmänt intresse. Det måste finnas tvingande skäl med ett allt överskuggande allmänintresse. Allmänintresset måste också vara väsentligt. Ekonomiska och sociala orsaker kan visserligen vägas in i bedömningen. Jag anser dock att de skäl som Trosa kommun anfört inte är tvingande och väsentliga på det sätt som avses i 23 a § första stycket 1 jaktförordningen. De namnunderskrifter som insamlats till stöd för att rädda Snöholmen visar på att det finns motstridiga åsikter, men ger tillsammans med vad som i övrigt framkommit i målet ändå inte stöd för att de anförda intressena har ett allt överskuggande allmänintresse. Det saknas enligt min mening därmed skäl att bevilja tillstånd till skydds jakt stöd av 23 a § första stycket 1 jaktförordningen.

När det gäller punkten 3, allvarlig skada, anser jag att de skador som kommunen beskrivit på Snöholmen inte är så omfattande till sin grad eller utbredning att de kan anses allvarliga i jaktförordningens bemärkelse. Bestämmelsen tar främst sikte på skador på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. Det har i målet inte framkommit något som ger stöd för att skadorna skulle vara av ett sådant slag. Jag anser vidare att det i målet inte har visats att framtida skador av skarven skulle nå en sådan allvarlig nivå som motiverar skydds jakt. Tillstånd till skydds jakt kan enligt min mening därmed inte heller beviljas enligt 23 a § första stycket 3 jaktförordningen. De underskrifter som insamlats för att rädda Snöholmen från skarvarna föranleder ingen annan bedömning.

Vad gäller punkten 4, skydd för vilda djur och växter, framgår visserligen av utredningen som Trosa kommun presenterat att lindblomsbjörnbären på Snöholmen minskat sedan skarvarna etablerat sig på ön och att de bestånd som påverkats av skarvarnas spillning inte mår bra. Av utredningen framgår dock även att lindblomsbjörnbäret, som tidigare varit rödlistat, numera bedöms som livskraftigt. Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet angett att arten inte längre bedöms vara hotad. Samma bedömning gör Naturvårdsverket. Trosa kommun har inte anfört några invändningar mot detta. Jag anser mot denna bakgrund att det saknas skäl att meddela tillstånd till skydds jakt för att skydda lindblomsbjörnbäret. Tillstånd till skydds jakt kan därmed inte beviljas med stöd av 23 a § första stycket 4 jaktförordningen.

Sammanfattningsvis anser jag att kommunen inte har visat att förutsättningarna för skydds jakt enligt någon av punkterna 1-4 i 23 a § första stycket jaktförordningen är uppfyllda. Länsstyrelsen har således enligt min mening haft rätt i sitt beslut att avslå ansökan om skydds jakt. Jag vill därför avslå överklagandet.

LÄNSSTYRELSEN  
Södermanlands län

BESLUT

1 (4)

Johan Varenius  
010-223 42 85  
johan.varenius@lansstyrelsen.se2017-01-13  
Rättelse enligt  
26 § FL/Samman  
JVDatum  
2016-01-03  
7Diarienummer  
218-6376-2016Trosa kommun  
619 80 Trosa

## Ansökan om tillstånd till äggprickning samt skydds jakt på skarv

### Beslut

Länsstyrelsen beslutar att, med stöd av jaktförordningen (1987:905), avslå Trosa kommuns ansökan om skydds jakt samt äggprickning på skarv på Snöholmen, fastigheten Trosa 10:64, Trosa kommun.

### Redogörelse för ärendet

Ni ansöker om tillstånd till skydds jakt samt äggprickning på skarv på Snöholmen, fastigheten Trosa 10:64, Trosa kommun.

Ni anger i ansökan att skarvkolonin som har etablerat sig på ön växer alltmer och uppgår i dagsläget till uppskattningsvis cirka 300 bon.

Ni uppger att ett stort antal döda träd förändrar landskapsbilden och att öns ekologi håller på att förändras. Ni har sedan tidigare konstaterat att Lindblomsbjörnbäret (*Rubus mortensenii*) växer på ön och har under hösten 2016 låtit inventera beståndet på Snöholmen. Rapporten från inventeringen är bifogad ansökan.

Ni anger att skarvkolonins tillväxt har en direkt inverkan på intäkterna hos besöksnäringen och att företag inom bl.a. restaurang, hotell, caféer, gästhamn, varvsverksamhet och fiskenäring påverkas negativt och att företagens långsiktiga överlevnad hotas.

Ni uppger även att boende i området påverkas av lukten av fågelträck ifrån Snöholmen och att det är en direkt olägenhet för många att vistas utomhus under sommarhalvåret. Ni hänvisar mängden klagomål till en bifogad lista med 1029 stycken namnunderskrifter samt en Facebookgrupp.

Ni önskar öppna upp Snöholmen genom att ta bort sly och vegetation för att få mer solljus till marken vilket ska inverka positivt för björnbäret. Ni vill även ta ner döda träd vilka kan vara farliga för människor och djur.

Trosa kommun beviljades tillstånd att störa skarvarna i samband med deras ankomst och etableringsfas under tidig vår 2013 och 2015. Kommunen ansökte även om tillstånd att störa skarvarna 2014 men beviljades inte tillstånd då ansökan kom till länsstyrelsen så pass sent att

Postadress 811 88 NYKÖPING	Besöksadress Stora torget 13	Telefon 010-223 40 00	Telefax 0155-26 71 25	E-post sodermanland@lansstyrelsen.se
Organisationsnr 202100-2262	Plusgiro 35174-2	Bankgiro 5051-8653	Faktureringsadress FE 98 838 73 FRÖSÖN	Internet www.lansstyrelsen.se/sodermanland

2017-01-13  
Lilleke ent.  
2.6 & FL/S...  
2016-01-03  
7

BESLUT  
Datum

Diarenummer

2 (4)

218-6376-2016

skarvarna redan hade hunnit etablera sig på ön. Ni skriver i ansökan att de skrämselfinsatser som ni har genomfört inte har haft någon effekt på skarvkolonin.

2016 beviljades Trosa kommun skydds jakt på 50 stycken skarvar med hänsyn till Lindblomsbjörnbäret med villkor att Trosa kommun skulle utföra en rad åtgärder för att långsiktigt kunna följa och gynna lindblomsbjörnbärets utveckling på ön. Beslutet överklagades och inhiberades. När Naturvårdsverket tog beslut hade tiden för skyddsjakten passerats och ärendet avskrevs. Dock tydliggjorde Naturvårdsverket en vägledning för ärendet i sitt beslut. Naturvårdsverket ansåg att skyddsjakten troligen skulle ha ringa betydelse för skarvnärvaron på ön samt ringa betydelse för lindblomsbjörnbäret och dess livsmiljö. Naturvårdsverket ansåg att det saknades en tydlig utredning om det var möjligt för skarv och lindblomsbjörnbäret att samexistera långsiktigt samt att avvägning mellan bevarandestatusen av arter ska ske utifrån en regional samt nationell nivå. Naturvårdsverkets uttalande i ovanstående ärende är vägledande för länsstyrelsens beslut i denna ansökan.

## Skäl för beslutet

### *Lindblomsbjörnbäret*

Lindblomsbjörnbäret (*Rubus mortenseni*) är en endemisk art som i hela världen endast finns i Danmark, Norge och Sverige. Arten var till 2005 beskriven som hotad i den svenska rödlistan, men eftersom arten senare upptäckts på många platser på Öland och längs den södra Smålandskusten bedöms den inte längre vara hotad.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att den sökande utfört en inventering av lindblomsbjörnbärets utbredning på Snöholmen. Av inventeringsresultatet och ansökan anser länsstyrelsen att det är oklart om och i så fall hur stor negativ påverkan skarvens närvaro på Snöholmen haft på björnbärets utbredning då ingen utförlig inventering tidigare utförts på ön. Då Naturvårdsverket i sitt beslut, NV-02411-16, dessutom påtalar att avvägning av bevarandestatus mellan arter ska ske på nationell nivå, anses inte beståndet på Snöholmen hota artens bevarandestatus i Sverige och därför kan lindblomsbjörnbäret inte ligga till grund för en skydds jakt på skarv.

### *Övriga åtgärder för att gynna lindblomsbjörnbäret*

I ansökan står att Trosa kommun ansöker om att få öppna upp Snöholmen genom att ta bort sly, döda träd och annan vegetation. Då den sökande uttalat värnar om artens etablering och fortlevnad på ön ser länsstyrelsen positivt på att den sökande vidtar åtgärder som kan gynna björnbäret, men påtalar återigen vikten av långsiktig inventering och uppföljning av vidtagna åtgärder så att eventuella effekter kan dokumenteras över tid. Som markägare behöver inte Trosa kommun ansöka om sådana åtgärder såvida inte boträd ska fällas. Ovanstående åtgärder bör dock inte utföras under närvarande fågelarters häckningstid, främst 1 april – 31 juli.

2017-01-13  
Räthelse enl.  
26 & FL/  
som ovann  
JV

BESLUT

Datum  
2017-01-03  
7

Diarlenummer

218-6376-2016

3 (4)

*Skarvkolonins direkta inverkan på lokalt företagande och boende*

Att skarvkolonin på Snöholmen, enligt den sökande, bidrar till att lokala företags intäkter minskar och att lukten under sommarhalvåret påverkar boende negativt är beklagligt. Länsstyrelsen har dock inte, utifrån gällande lagstiftning, möjlighet att bevilja skydds jakt på skarv utifrån det underlag som lagts fram i ansökan. Enligt § 23 a jaktförordningen kan länsstyrelsen besluta om skydds jakt efter följande kriterier:

*Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas*

- 1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,*
- 2. av hänsyn till flygsäkerheten,*
- 3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller*
- 4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.*

I proposition 2000/01:111, Skyddet för vissa djur- och växtarter och deras livsmiljöer, finns följande vägledning gällande punkt 1:

*"I fråga om tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse kan följande sägas. Det skall vara fråga om en plan eller ett projekt som är oundgängligt för att skydda grundläggande intressen i människors liv, såsom hälsa, säkerhet och miljö, eller som är grundläggande för staten och samhället eller rör särskilda förpliktelser i samband med offentliga tjänster. Bara allmänna intressen kan hävdas mot direktivets bevarandeintressen. Projekt som endast gynnar ett företag eller enskilda kan alltså inte tillåtas med stöd av paragrafen. Allmänhetens intresse måste vara väsentligt. Det kan alltså inte röra sig om vilket allmänintresse som helst. Kortsiktiga ekonomiska intressen eller andra intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar för samhället räcker förmodligen inte för att de skall gå före de långsiktiga bevarandeintressen som skyddas av direktivet."*

Länsstyrelsen har utifrån denna vägledning därmed inte stöd att besluta om skydds jakt eller äggprickning på skarv med stöd mot punkt 1 då skarvkolonins påverkan inte är av den karaktär eller omfattning som beskrivs i proposition 2000/01:111.

2017-01-13  
Rådelse ent.  
26 § FK/sam ovan  
JV

BESLUT

Datum

2016-01-03

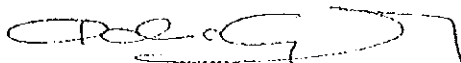
7

Dokumentnummer

218-6376-2016

4 (4)

I detta ärende har länsråd Claudia Morner Gardberg beslutat. Föredragande har varit funktionschef Johan Varenius. I den slutliga handläggningen har även naturvårdshandläggare Per Flodin deltagit.



Claudia Morner Gardberg



Johan Varenius

**Bilaga**

Hur man överklagar

*Kopla till*

Naturvårdsverket

Föreningen Sörmlands Ornitologer



### Hur man överklagar beslut

Beslutet överklagas skriftligt hos allmän förvaltningsdomstol. Ni ska dock sända skrivelsen till Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping.

I skrivelsen ska ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som ni begär. Ni bör redogöra för skälen varför ni anser att beslutet är felaktigt. Om ni har handlingar eller dyligt som ni anser stödjer er åsikt bör ni bifoga dem

Underteckna överklagandet, förtydliga namnteckningen och ange er adress och postadress.

Överklagandet måste ha kommit till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då ni fick del av beslutet, annars kan det inte tas upp till prövning. Om Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni önskar kommer Länsstyrelsen att skicka överklagandet vidare till allmän förvaltningsdomstol.

Om ni har frågor om hur man överklagar beslut så är ni välkommen att kontakta Länsstyrelsen.

Postadress  
611 86 NYKÖPING

Besöksadress  
Stora torget 13

Telefon  
010-223 40 00

Telefax  
0165-26 71 26

E-post  
sodermanland@lansstyrelsen.se

Organisationsnr  
202100-2262

Plusgiro  
36174-2

Bankgiro  
6051-8653

Faktureringsadress  
FE 98  
838 73 FRÖSÖN

Internet  
www.lansstyrelsen.se/sodermanland





## HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

**Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

### Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

## HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

### Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.